

GOODFRIEND CHAIRS

HALLO
DOLLY

Hallo, Dolly!

Muusika: **Jerry Herman**

Libreto: **Michael Stewart**

Muusikal kahes vaatuses
Thornton Wilder'i näidendi
"Kosjasobitaja" järgi

Tõlkinud: **Leelo Tungal**

Esietus 10. märtsil 1996

AR 95

Lavastaja ..... INGO NORMET
(külalisena)

Muusikaline juht ja dirigent ..... ERKI PEHK

Dirigent ..... ELMO TIISVALD

Kunstnik ..... MARE RAIDMA
(külalisena)

Koreograaf ..... LAINE MÄGI
(külalisena)

Valguskunstnik ..... MALDAR-MIKK KUUSK

Helirezhissöör ..... KALEV TIMUSKA

Dekoratsioonid maalinud ..... JÄRVI KOTKAS

Koormeisterid ..... JÜRI RENT
ANNE DORBEK

Kontsertmeisterid ..... ÜLLA MILLISTFER
JAANUS JUUL

Balleti repertiitorid ..... TATJANA KILGAS
TATJANA LAID

Lauljate tantsurepetiitor ..... BERTA KRUMM

Inspitsient ..... VÄINO AREN
või PEETER KARELL

Osades:

Pr. Dolly Gallagher-Levi, lesk HELGI SALLO
KATRIN KARISMA

Ambrose Kemper, noor kunstnik JAAK PÖLDMA
RAIVO ILSALU

Horace Vandergelder, TÖNU TEPANDI*
loomasöödakaupmees Yonkersis ERVIN KÄRVET

Ermengarde, KATRIN OOLO
Vandergelderi õetütar MARGIT SAULEP

Cornelius Hackl, TÖNU KILGAS
vanemmüüja Vandergelderi äris MATI VAIKMAA

Barnaby Tucker, Corneliuse abi TÕNNO LINNAS*
JAAK JÕEKALLAS

Irene Molloy, kübaraäri omanik ANGELINA SEMJONOVA*
VAIKE KIIK

Minnie Fay, abiline kübaraäris LIISA AIBEL*
MAILA PLOOMAN*

Pr. Rose, pr. Dolly Gallagher-Levi EVA MEIL*
vana tuttav LIIDIA PANOVA*

Ernestina, iseseisev noor daam EDA ZAHHAROVA
MAIRE HAAVA

Rudolph, ülemkelner KALJU KARASK
"Harmonia aia" restoranis TIIT TRALLA

Stanley, nooremkelner ALARI PÖLDOJA
AIMAR TAMMEL

Kokk UNO KREEN
VÄINO AREN

* külalisena

Kõikides teistes osades:
Estonia Teatri ooperikoor, balletirühm, orkestrisolistid ja
lapsed Almer Jansu stepptantsu stuudiost

Tegevus toimub Yonkersis ja New Yorgis aastal 1898.

Vaike Kiik, Milla Plooman

Muusikakomöödia (musical comedy) on võrsunud Ameerika pinnast, meie kõnest, meie elutempost, meie moraalistest hoiakutest ja meie liikumismaneerist. Sellest on sündinud uus vorm. Mõned väidavad, et see on uut liiki ooperi eelkäija, teised on veendunud, et sellest ei saa kunagi ooperit, sest see polevat kunst ning mõeldud ainult kergeks meelelahutuseks. Olen liberaal ja võin mõista mõlemaid pooli. Meile jäävad alati hurmavad görlid, staar-koomik ja mürtsbänd orkestriaugus.

LEONARD BERNSTEIN
"Rööm muusikast"

Eda Zahharova

Muusikanumbrid

I vaatus

Avamäng

"Siis panen külge käe"

"Leidma peab naise"

"Nüüd pühapäevareõivaist

klopi välja koid"

"Kübarapaelad"

"Tantsides"

"Ja kuni paraad kestab veel"

II vaatus

"Arm on ainult arm"

"Elegants"

Kelnerite galopp

"Hallo, Dolly!"

Polka

"On küllalt ainsast viivust"

"Head teed!"

Finaal

Angelina Semjonova

Katrin Karisma

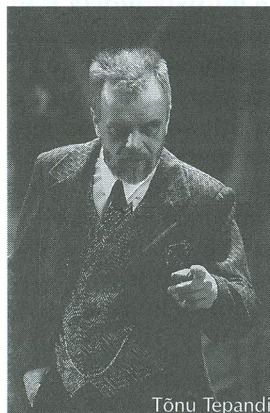

Helgi Sallo

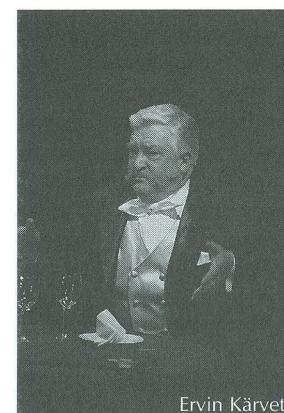
Pr. Levi: Härra Vandergelderi raha! See on juba nagu päike, mille all me kõik elame... See võib mõne surnuks pista, aga teise terveks teha. Vandergelder korrutab ühtelugu, et enamjagu inimesi siin maa peal on lollid, ja mõnes mõttes on sel jutul tõepõhi all ka, eks ole? Jaburad oleme me kõik, ja see oht on olemas küll, et hävitame oma lolluses selle maailma! Aga on üsna kindel, et sellist ohtu ei tekiks, kui igaihele

meist saaks osaks neli-viis röömukest, millele meil ju siin maa peal peaks õigus olema... ja selleks on vaja natuke raha...

Tühja rahakoti ja kõhna rahakoti vahel on tohutu vahe, mis võib vapustada maailma. Aga kõhna rahakoti ja paksu rahakoti vahe polegi nii suur nagu arvatakse.

Tõnu Tepandi

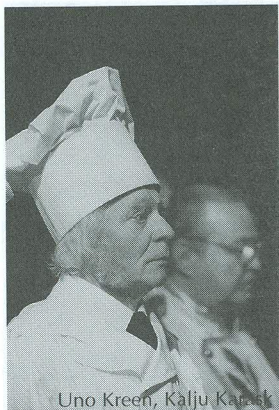

Ervin Kärvet

Broadway legendi sünd

Kui produtsent David Merrickil tuli idee Thornton Wilder'i komöödia "Kosjasobitaja" põhjal luua muusikal, vaevalt julges ta loota, et see jääb Broadway lavale seitsmeks aastaks, võidab hulgaliselt auhindu ja kujuneb nii üheks menukamaks kerge-zhanri-teoseks ameerika muusikateatri ajaloos.

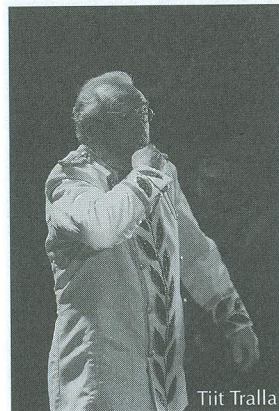
Muusikalil "Hallo, Dolly!" on pikk eellugu - selle aluseks on olnud neli näidendit. Esimene, "Hästiveedetud päev" (*A Day Well Spent*, 1835), valmis inglise kirjanik John Oxenfordil juba eelmisel sajandil, mille järgi kirjutas austria dramaturg Johann Nestroy farsi *Einen Jux will er sich machen* (1842). Ligi sadakond aastat hiljem soovitas saksa lavastaja Max Reinhardt näidendit Thornton Wilder'ile, kes omakorda kirjutas selle põhjal komöödia "Yonkersi kaupmees" (*The Merchant of Yonkers*, 1938). Kuna näidendil ei olnud minekut, tegi ta selle ümber ja nii jõudis see "Kosjasobitaja" (*The Matchmaker*, 1954) nime all ka Broadwayle, kust David Merrick komöödia leidiski. Ta palkas libretistiks Michael Stewarti, kes oli hiljuti teinud libretod edukatele muusikalidele Bob Merrilli *Carnival* ja Charles Strouse'i *Bye, Bye, Birdie*. Muusikat kirjutama pakkus ennast Jerry Herman, aga Merrick ei pidanud teda sobivaks ja ütles ära. Helilooja siiski ei loobunud, vaid esitas proovitöö ning nüüd jäi produtsent nõusse. Dolly Levi osa kirjutati silmas pidades omaaegset Broadway muusikalistaari Ethel Mermanni, kes sel korral keeldus, mõned aastad hiljem aga ikkagi osa vastu võttis. Esimeseks Dolly osatäitjaks sai Carol Channing, mis osutus väga õnnestunud valikuks, sest muusikali menutükiks kujunemisel oli just temal väga

Uno Kreen, Kalju Karask

Eva Meil

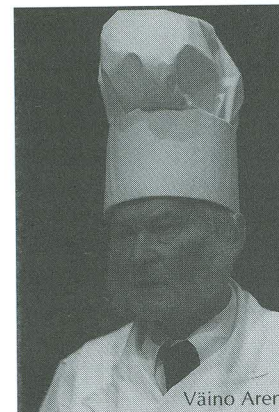
Tiit Tralla

suur tähtsus. (Carol Channing tuli Dolly'na taas lavale 1994. aastal, olles siis 73-aastane). Dolly partneriks Horace Vander Gelderi ossa valiti David Burns. Muusikali lavastas ja koreograafia tegi Gower Champion, üks väljapaistvamaid lavastaja-koreograafe Ameerika muusikateatris. Nende nimedega olid kõik eeldused eduka lavastuse sünniks loodud. Esietendus toimus 16. jaanuaril 1964. aastal New Yorgi *St. James Theater*'is ja loodetud menu ei jäänudki tulemata - midagi nii rabavat poldud Broadwayl varem nähtud!

Kuulsuse tõestuseks

"Hallo, Dolly!"

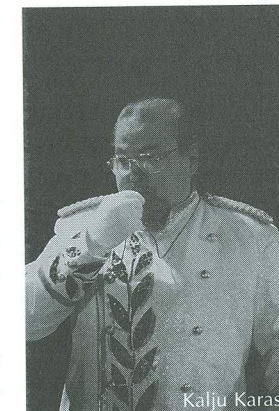
- püstitas rekordi 2844 etendusega, ületades isegi Frederick Loewe' "Minu veetleva leedi" menu. (Edukaks loeti juba seda lavastust, mis pidas vastu 500 etendust);
- sai 1964. aastal 10 Tony-auhinda: prima muusikali, libreto, muusika, naisosatäitmise, lavastuse ja koreograafia, produtsenditöö, muusikalise teostuse (Shepard Coleman), lavakujunduse (Oliver Smith) ja kostüümide (Freddy Wittop) eest ning 1964. aasta New Yorgi kriitikute auhinna;
- ekraniseeriti 1969. aastal (rezhissöör - Gene Kelly, Dolly - Barbara Streisand) ja võitis Ameerika Filmiakadeemia auhinnad heli, kunstnikutöö ja filmimuusika redaktsiooni eest ning 1969. aasta kinokülastajate auhinna kui 20th Century Fox parim film 10 aasta jooksul. See läks maksma 25 miljonit dollarit ja jäi filmiajalukku kui kalleim film-muusikal;
- plaadistati kõigkõeldavais keeltes: saksa, prantsuse, hispaania aga ka heebrea ja jaapani keeles;

Väino Aren

Liidia Panova

Kalju Karask

Mati Vaikmaa

- nimilaul plaadistati Louis Armstrongi esituses, sellest sai maailmašlaager, mis jõudis kiiresti edetabelite tippu ja võitis Grammy auhinna;
- nimilaulust sai 1964. aasta Lyndon Baines Johnsoni presidendikampaania hümn;
- Eestis lavastas muusikali Vello Rummo Pärnu teatris "Endla" 1974. aastal, Dolly osas – Siina Üksküla; Estonia Teatris esitati katkendeid "Hallo Dolly'st!" muusikalide põimikus "Sel ööl" 1976. aastal, nimiosas Helgi Sallo, Vandergelder – Ervin Kärvet.

Jerry Herman

(10.06.1933)

Tegelikult Gerald Herman, Ameerika helilooja, laulutekstide ja mõnede näidendite autor, oleks hoolimata paljudest loodud muusikalidest ning mitmetest võidetud auhindadest laiemale üldsusele ilmselt tundmatuks jäänud, kui poleks sündinud muusikali "Hallo, Dolly!".

Jerry Herman sündis New Yorgis, õppis Miami ülikoolis dramaturgiat, kuid muusikas oli peamiselt iseõppija. Nooruses mängis ööklubides klaverit ja kirjutas muusikat televisioonile ning esinemisnumbreid näitlejatele. Tema esimene muusikal, mis Off Broadwayl lavale toodi, oli "Ma olen õnnelik" (*I Feel Wonderful*, 1954) ja esimene menutükk tõelisel Broadwayl – "Piim ja mesi" (*Milk and Honey*, 1961). Sellele järgnes "Hallo, Dolly!" (1964), mis tõi kuulsuse üle öö. Ka *Mame* (1966) köitis mõneks ajaks publiku tähelepanu, kuid järgmised muusikalid "Armas maailm" (*Dear World*, 1969) ja *Mack and Mabel* (1974) vajusid varsti peale esietendust unustustehõlma. Tema uuemast loomingust on siiski tähelepanu vääri veel *La Cage Aux Folles* (1983).

Raivo Ilmsalu

Katrin Oolo

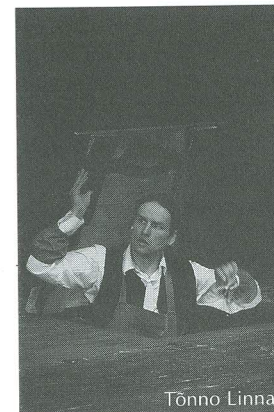
Thornton Niven Wilder

(17.04.1897 - 07.12.1975)

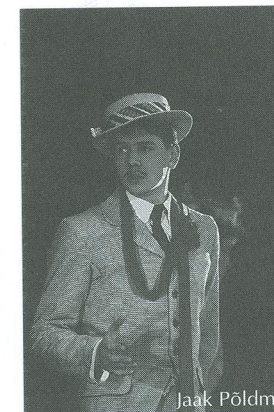
Ameerika kirjanik-erudiit, paljude lääne ja ida keelte asjatundja, arheoloog, ajaloolane, diplomaat, õppejõud erinevates ülikoolides, on kirjutanud näidendeid, romaane ja esseid.

Thornton Wilder sündis Wisconsinis osariigis Madisonis ja alustas juttude ning näidendite kirjutamist juba varases eas, tehes kaastööd mitmetele ajakirjadele. Esimene romaan "Kabala" (*The Cabala*) ilmus 1926 ja samal aastal toodi lavale ka tema esimene näidend "Trompet hüüab" (*The Trumpet Shall Sound*). Wilder'i loomingu olulisem osa on näendid, sest ta peab teatrit kunsti kõrgeimaks liigiks: "...teater on parim vahend anda inimesele võimalus jagada teistega tunnet, mida tähendab olla inimene. Seda teatri eelist saab põhjendada sellega, et laval on alati "tõelisus". Tema näendid on elujaatavad ja tõetruud, kutsuvad elama täisväärtuslikku elu ning tähele panema ka "argipäeva-pisimesid". Wilder on tuntud ja hinnatud kirjanik mitte ainult Ameerikas – tema näidendeid esitatakse ka kogu Euroopas. Tuntumad neist on: "Meie linnake" (*Our Town*, 1938), "Üle noatera" (*The Skin of Our Teeth*, 1942) ja "Kosjasobitaja" (*The Matchmaker*, 1954). Kolmel korral pärjati ta Pulitzeri preemiaga. Näidenditest kuulsaim, "Meie linnake", lavastati ka "Endlas" ja "Ugalas". Eesti keelde on tõlgitud tema teostest veel romaanid "Märtsi iidid" ja "San Luis Rey sild".

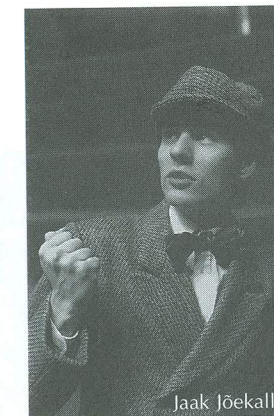
Oma näidendi "Kosjasobitaja" kohta on ta öelnud: "...see on noorte (ja mitte ainult noorte) püüdlustest vabama ja täisverelisema elu poole. Kujutage endale ette austria farmatseudi üllatust, kes läheb riüli juurde, et valada pudelist, milles peaks olema söövitatav happevedelik konnasilmade vastu ja avastab hoopis, et pudel on öö jooksul täitunud ameerika õllega".

Tõnno Linnas

Jaak Põldma

Jaak Jõekallas